

Το λαϊκό

Γράφει η **ΕΛΕΝΗ ΣΑΡΑΝΤΙΤΗ**

Κι α σου μιλήω με παραμύθια και παραβολές είναι γιατί τ' ακούς γλυκότερα, κι η φρίκη δεν κουβεντιάζεται γιατί είναι ζωντανή γιατί είναι αμίλητη και προχωράει. Στάζει τη μέρα στάζει στον ύπνο μνησιπήμων πόνος.

«Ημερολόγιο Καταστρώματος Β', Τελευταίος σταθμός»

Γιώργος Σεφέρης

Για τη λαογραφία παραμύθι είναι «η διήγηση φανταστικών γεγονότων, χωρίς κανέναν τοπικό ή χρονικό προσδιορισμό», άρα το παραμύθι απαντά οπουδήποτε. Και οπουδήποτε. Συχνά τα παραμύθια μπερδεύονται με τους μύθους που είναι φανταστικές διηγήσεις με αλληγορική σημασία και με σκοπό μάλλον διδακτικό ή και με τις παραδόσεις που είναι ιστορίες όχι ιδιαίτε-

ρως καλλωπισμένες εξωτερικώς και που πάντοτε αναφέρονται σε τόπους, πρόσωπα και συγκεκριμένα γεγονότα ή φαινόμενα. Αντιθέτως, το παραμύθι είναι φανταστική διήγηση και είναι, στο σύνολό του, ένα μικρό δράμα με έντονες συγκινήσεις και αδιάπτωτο ενδιαφέρον, με αγωνία και κάθαρση, απεικόνιση της ίδιας της ζωής και αντανάκλαση των ανθρώπινων πράξεων ή επιδιώξεων. Βασίζεται δε στην προφορική μεταβίβαση της παράδοσης από γενιά σε γενιά. Μόνο που δεν αναφέρεται σε ορισμένο τόπο και χρόνο. «Μια φορά κι έναν καιρό ψηλά σ' ένα βουνό ήταν ένας άρχοντας που κατοικούσε σ' έναν πύργο με χίλιες κάμαρες...».

Στο παραμύθι, λοιπόν, ο χρόνος είναι αόριστος. Επίσης αόριστος είναι και ο τόπος όπου εκτυλίσσονται τα δρώμενα. Το 1908 ο Δανός λαογράφος Άξελ Ολρικ (Axel Olrik) προχώρησε στην κατάταξη ορισμένων αρχών που διέπουν, στο σύνολό τους σχεδόν, τα λαϊκά παραμύθια:

– Ένα παραμύθι δεν ξεκινά με το σπουδαιότερο σημείο δράσης κι ούτε έχει απότομο τέλος. Το τέλος του είναι ήρεμο και καθουσιαστικό.

– Οι επαναλήψεις είναι συχνές, πχούν γνώριμα στο αυτί και δίνουν ένταση.

– Σε κάθε σκηνή, την ίδια στιγμή συνήθως, είναι παρόντα μόνο δύο πρόσωπα.

– Οι ανόμοιοι χαρακτήρες έρχονται σε αντιπαράθεση, ή βρίσκονται αντιμέτωποι.

– Ο πιο αδύναμος, ο πιο ανάξιος λόγω μιας ομάδας, συνήθως στο τέλος αποδεικνύεται ο καλύτερος και ο πιο ισχυρός.

– Οι χαρακτηρισμοί είναι απλοί, το ίδιο και οι περιγραφές. Μόνον ό,τι έχει σχέση με την εξέλιξη περιγράφεται. Εκτός πλοκής δεν ενδιαφέρει η ζωή οποιουδήποτε.

– Η πλοκή είναι απλούστατη στα λόγια και ακούγεται μόνο μία ιστορία τη φορά. Όταν υπάρχουν και εκτυλίσσονται δύο επεισόδια εκ παραλλήλου, τότε πρόκειται για έντεχνο παραμύθι.

– Όλα θίγονται με τον πιο λιτό και απλό

τρόπο. Η ποικιλομορφία δεν συνηθίζεται στα λαϊκά παραμύθια.

Σημειώνουμε δε ότι λόγω αυτής της απλότητας αμφισβητήθηκε από ορισμένους η λογοτεχνική αξία των λαϊκών παραμυθιών. Δεν υπάρχουν πολλά επίθετα μες στα παραμύθια ούτε ποιητικές περιγραφές. Μήτε πολλές αποχρώσεις στο ύφος. Ούτε και λεπτές πινελιές. Τα υλικά από τα οποία χτίζεται το παραμύθι είναι σκληρά και ανθεκτικά σαν το μέταλλο και το διαμάντι, διότι με αυτά τα υλικά χτίστηκε και η ζωή. Και το παραμύθι είναι παρμένο από τη ζωή, καθώς αντλεί τα θέματά του από το κοινωνικό περιβάλλον.

■ **Παραμυθέομαι:** παρηγορώ, πραῦνω, μαλάσσω, ελαττώνω, καταπαύω πόνον. **Παραμύθημα:** το, παρηγορικός λόγος. **Παραμυθητής:** Ο παρηγορών Λύπης παραμύθιον (Φαίδρ. 248 D).

H. Liddel- R.Scott

(Μέγα Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσης)

■ Η «Βιβλιοθήκη» μέσω του enet.gr προσφέρει βιβλία σε τρεις τυχερούς. Αυτό το Σάββατο: Σοφία Μαντούβαλου «Μια φορά ήταν... η Κοιλοτούμπα που μπερδεψε τα γέλια με τα κλάματα», εκδόσεις Καστανιώτη.

